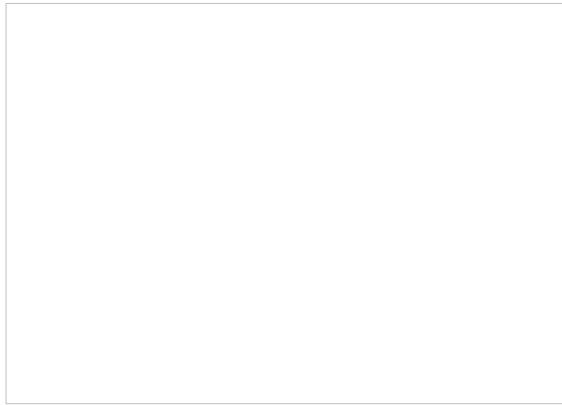

Zenanlaryň jynsy-balak geýmegini bezenmegi we halkyň ahlaky.

Allaha hamd, Pygamberimiz Muhammede salat we salam bolsun.

Sahypaň akyjisy: Esselämu aleýkum we rahmetullahi wa berekätuh.

Soragymyz ýagny şu wagtky döwürde esasanam daşary ýurtdaky Türkmen gyzlarymyzyň lybas meselesi has üýtgedi.

1-Gyzlaryň jynsy (balak) we şuna meňzeş eşikleri geýmeklerine, Yslamda rugsat berilýärmi ýagny bedeniniň şeklini görkezip duran eşikler?

2-Ýene bir zat zenanlara bezeg serişdelerini ulanmaga rugsat berilýärmi? Mümkün bolsa, şu meselede giňişleýin düşündiräýseňiz!

3-Näme üçin daşary ýurtda Türkmeniň dessuryny saklap bolanok?

Jogap: Waleýkum esseläm we rahmetullahi we berekätuh.

1-Zenanlaryň lybasy:

Allah Tagala aýatda şeýle diýýär:

يَا نِسَاءَ النَّبِيِّ لَسْتُنَ كَاحِدٌ مِنَ النِّسَاءِ إِنْ اتَّقَيْتُنَ فَلَا تَحْضُرُنَ بِالْقُولِ فَيَطْمَعُ
الَّذِي فِي قَلْبِهِ مَرْضٌ وَفُلْقُنٌ قُوْلًا مَعْرُوفًا

وَقَرْنَ فِي بُيُوتِكُنَ وَلَا تَبَرُّجْ الْجَاهِلِيَّةِ الْأُولَى وَأَقْمَنَ الصَّلَاةَ وَأَتَيْنَ الرِّكَابَ وَأَطْعَنَنَ اللَّهَ وَرَسُولَهُ إِنَّمَا يُرِيدُ اللَّهُ لِيُذْهَبَ عَنْكُمُ الرَّجْسَ أَهْلُ النَّبِيِّ وَيُطَهِّرُكُمْ
تَطْهِيرًا

“Eý, Pygamberiň aýallary! Siz (Allahyň ýanyndaky mertebede) beýleki zenanlar ýaly dälsiňiz. Eger Allahdan gorkýan bolsaňyz, (námährem erkekleré) náz bilen seslenmäň! Cünki yüreginde hassalyk bolan kişi (aýallara bolan höwese) tamakin bolar. Elmydama ýagsy sözlän! (Mertebänizi saklap), öýlerinizde oturyň we (bir iş bilen çykanyňyzda bolsa, yslamdan) öňki (jähiliyyé) döwürdäki ýaly (ýarym-yalaňaç) geýinmäň! Namazy doly berjay ediň, zekat berim! Allah we Onuň ilçisine tabyn boluň! Eý, ähli-beýt (Pygamberiň maşgalasy)! Allah (bu zatlary aýtmak bilen) diňe (sizin abraýyňza şikes yetirip biljek) zeperi arassalamak we sizi günälerden pâklemek isleyär.”

Allah Tagala bu aýatlarda musulmanlaryň eneleri bolan, Pygamberimiziň (sallallahu aleýhi we sellem) aýallaryna yüzlenýär. Bu yüzlenme şol bir wagtyň içinde ähli musulman zenanlary öz içine alýar. Cünki musulman zenanlar Pygamberimiziň (sallallahu aleýhi we sellem) aýallaryna tabyndyrilar we Pygamberimiziň (sallallahu aleýhi we sellem) aýallary musulman zenanlar üçin nusga we göreldedirler.

Başga bir üns bermeli yerimiz bolsa, Pygamberimiziň (sallallahu aleýhi we sellem) aýallary, iň pâkize, edepli, ar-namysly zenanlardyr we ähli zenanlardan pâkdirler. Şoňa garamazdan Allah Tagala olara jähiliyyé döwrüniň zenanlary ýaly geýinmezligi we gereksiz ýere öýden çykmaýlygy buyuryá.

Yokardaky aýatlarda sorag bilen ýakyndan baglanysyklı bolan aýat şudyr:

وَلَا تَبَرُّجْ الْجَاهِلِيَّةِ الْأُولَى

“..(Yslamdan) öňki (jähiliyyé) döwürdäki ýaly (ýarym-yalaňaç) geýinmäň!”

Yslamdan öňki jähiliyyé döwründe zenanlar, dar, ýarym-yalaňaç, saçy açık, çekiji, boýunu, ýakasy açık we bezenip daşary çykardyrilar.

Aýatdaky teberruj sözüň manysyny: Açylmak, seçelenmek, görünmek diýen manylardadır.

Ýagny teberruj diýmek: Zenanyň bedeniniň ýa-da bezeginiň bir bölegini özüne námährem/keseki kişilere görünjek derejede açmagydyr.

Kuran-Kerim, Sünnet we alymlaryň ijmasy (bir agyzdan kabul etmegi bilen) teberruj haramdyr.

Teberrujyň görnüşleri:

1-Teberruj zenanyň özüne námährem (keseki) bolan erkekler görjek derejede bedeninden bir bölegini açık goýmagydyr.

2-Teberruj musulman zenanlaryň daşary çykanda asyl eşiginiň üstünden geýyän jilbabynyň bir yerini açık goýmagy we jilbabyny aşagyndaky köýnegini görkezmegidir.

3-Teberruj zenanyň saga-çepe çaykanyp, üns çekiji edip ýöremegidir.

4-Uñs çekmek üçin köwşünden ses çykardyp ýöremegi ýa-da ayagydandan ses çykarmagy üçin bilezik dalmagydyr.

5-Teberruj özüne námährem (keseki) bolan kişiler bilen názlı, mylayym ses bilen gürleşmegidir.

6-Teberruj zenanlaryň námährem erkekleriň arasyна goşulmagydyr.

7-Teberruj erkekleré ýa-da kapyr zenanlara meňzemäge çalyşmakdyr.

8-Teberruj dar, içi görünjek derejede ýuka egin-esikler geýmekdir.
Bularýň ählisi teberrujyň görnüşleri bolup, ýokarda-da belleyișimiz ýaly haramdyr.
Soragdaky jynsy atly fasyk we kapyr zenanlaryň geýyän balagy, zenanyň bedenini hiç hili pásgelçiliksiz, jikme-jik belli edyänligi mälimdir. Şol sebäpli hem haramdyr.
Dár, ýarym-ýalaňaç, üns çekiji görnüşde geýinmegiň haramdygynyň sünnetden delili; Pygamberimiz (sallallahu aleýhi we sellém) şeýle diyyár:
عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنَّهُ قَالَ: صَنَفَنَّا مِنْ أَهْلِ النَّارِ لَمْ أَرْهَا مَمْلَكَةً كَأَسْنَمَةِ الْبَخْتِ الْمَائِلَةَ، لَا يَدْخُلُ الْجَنَّةَ وَلَا يَجِدُ رِحْلَاهَا، وَإِنْ رِحْلَاهَا لَيَوْجِدُ مِنْ مَسِيرَةِ كَذَا وَكَذَا
رواه أَحْمَدَ وَمُسْلِمٌ فِي الصَّحِيفَةِ

“Heniz Meniň görmedigim iki topar ynsanlar bar. Bulardan biri, ellerinde göýä sygyryň guýrugy ýaly gamçy bilen ynsanlary uryanlar. (Ikinjisí) Geýinilgi emma ýalaňaç, özü hem islän, (başgalary hem ony görrende) islegi çeken, başlary hem edil duýe örküçleri ýaly zenanlardyr. Bu zenanlar jennete girmezler. Hatda jennetij ysny hem almaszlar. Aslynda onuň ysy şunçalyk, şunçalyk aralykdan alynar (ýagny uzak aralykdan ysy geler).”

Hadysdaky Geýinilgi emma ýalaňaç diýmeginiň manysy:

1- Ortülmegi párz bolan yerlerinden biriniň açyk bolmagy.

3- İçi görünjek derejede ince, ýuka bolmagy.

4-Bedenini (figurasyny) belli edip duran derejede dar bolmagy.

Hadysdaky **özü hem islän**, diýmegini:

1- Ozünü keseki erkeklerde görkezjek bolup, erkeklerde isleg duýandyryr.

Hadysdaky **(başgalary hem ony görrende) islegi çeken**, diýmegini:

Ol zenanyň dar, ýarym-acyk, üns çekiji geýimini görüp, oňa erkekleriň isleg duýmagydyr.

Hadysdaky **özü hem islän, (başgalary hem ony görrende) islegi çeken**, diýilmegini şeýle şerh edenler hem bardyr:

Saga-çepe çáýkanyp ýörän we uly ökçeli köwüşler geýen zenanlar.

Hadysdaky **başlary hem edil duýe örküçleri ýaly** diýmegini:

1- Saçlaryny kellesiniň üstünde, duýe örküji ýaly ciýşirip goýyan zenanlar.

2- Yalyklaryny kellelerinde adaty bolusyndan ulaldyp goýyan zenanlar.

Hadysda, teberruj edyän zenanlara uly howpuň garasyandygyny habar berýändir. Bu hadysda geçen setirler, teberrujyň uly günälerdendigini we haramdygyny görkezýändir. Çunki jezasy jähennem, Allahyň gazaby, lagnaty, jennetden mahrum bolmak bolan, her günä uly günälerdendir we haramdyr.

Dar, içi görünjek derejede ýuka, başy we bedeni açyk geýinmek, uly ökçeli köwüşler geýmek ýoldan çykan we kapyr zenanlaryň adatydyr. Bir kowuma, topara meñzeyän olardandyr.

Pygamberimiz (sallallahu aleýhi we sellém) şeýle diyyár:

مَنْ شَبَّهَ بِقَوْمٍ فَهُوَ مِنْهُمْ

“Bir kowuma meñzeyän, olardandyr.”³

Kapyr, fasyk, ýoldan çykan zenanlara meñzemäge çalysýan zenanlar ahyrýetde şolar bilen boljakdyr.

Pygamberimiziň (sallallahu aleýhi we sellém) sünnetini, aýallaryny, gyzlaryny özüne görelde alan zenanlar bolsa, ahyrýetde, şol pákize zenanlar bilen bile boljakdyr.

Allah Tagalanyň buýruşı, Pygamberimiziň (sallallahu aleýhi we sellém) öwredişi ýaly geýinmeýän zenanlar özlerine bu dünýäde we ahyrýetde hem agyr azabyň geljeginden habardar bolsunlar.

Allah Tagala bu barada Kuran-Kerimde şeýle habar berýär:

فَلْيَخُذُوا الَّذِينَ يُخَالِفُونَ عَنْ أَمْرِهِ أَنْ تُصِيبُهُمْ فَتَنَّةٌ أَوْ يُصِيبُهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ

“Onuň (Pygamberiň) emrine garşy gelýänler özbaşlaryna bir belanyň ýa-da jebir-jepaly azabyň gelmeginden gorksunlar.”⁴

2-nji soragyňyz şeýledi: Ýene bir zat zenanlara bezeg serişdelerini ulanmaga rugsat berilýärmى? Mümkin bolsa, şu meselede giňişleýin düşündiräýseň!

Jogap: Musulman zenanlara kâbir şartları yerine getirip bezeg/makýaž ulanmak bolýar. Ol şartları:

1-nji şart: Musulman zenana: diňe öz ärine görünmek üçin bezeg/makýaž ulanmak bolýar. Eger keseki erkeklerde görünmek üçin bezeg/makýaž ulansa ýa-da bezegli daşaryk çykyp kesekilere bezegini görkezse haram bolýar.

2-nji şart: Kapyr zenanlara meñzemek maksady bolmaly däl.

3-nji şart: Ulanjak bezegi/makýažlary saglyga zyýanly bolmaly däl. Çunki satylýan bezeg serişdeleriniň köp böleginde, saglyga zyýanly himiki maddalar ulanylýar we netjede deriň çalt garamagyna, sowuklamagyna, guramagyna, alergiýä getirmegine, çişleriň emele gelmegine we başgada hassalyklara sebäp bolup bilýär. Bu lukmanlar tarapyndan tassyk edilendir.

4-nji şart: Bezegde öte geçmeli däl.

5-nji şart: Täret we gusul alaňda suwyň geçmegini pásgel boljak madda bolmaly däl. Mysal üçin dyrnaga çalynýan reňkler ýaly.. Eger makýažda şonuň ýaly madda bar bolsa, täret we gusul almazynan öň ol aýrylmaly.

6-nji şart: Haram maddadan ýasalan bolmaly däl.

3-nji soragyňyz: Nâme üçin daşary ýurtda bolsada Türkmeniň dessuryny saklap bolanok?

Jogap: Dessur sözünüň asly arapça bolup / دستور / Dustur diýmekdir. Arapça Dustur bolsa, kanun diýmekdir. Musulmanyň ýoly-yörelgesi, dustury şerigatdyr, Kuran we Sünnetdir.

Dinimizi, Kuran-Sünneti bilmeyändigimiz üçin dessurdan uzaklaşýarys. Çunki hak din bolan Yslamy, Yslar akydasyny/ynanjyny, musulmanyň dünýä garaýışyny öwrenmeyän, bilmeyän jahyl musulmanlar, öz gymmatlyklaryndan uzaklaşyp kapyrlaryň edenini edip, olaryň ýol-yörelgelerine eyeryärler.

Jemgyýetimizdäki edepsizlikler, ahlaksızlıklar diňe bir zenanlarda, gyzlarda dälde, jemgyýeti emele getirýän zenanlaryň-erkekleriň, ýaşulyalaryň we ýaş kiçileriň aglabı böleginde görülýär. Yaşlaryň ahlagyňyň bozulmagynyň sebäbi, ulularыň bozulyandygy üçindir. Zenanlaryň ahlagyňyň bozulmagynyň sebäbi bolsa, erkekleriň bozulýandygy üçindir.

Ahlaksızlığıny, edepsizliğiň, binamyslygyň, deýuslygyň köpelmeginiň sebäbi bolsa, jemgyétde Allah gorkusynyň, takwalygyň, imanyň azalýandygy üçindir.

Ýeterli we gerekli derejede dogry Yslamyň halkymyza ýetirilmezligi, Kuran we sünnet saýasynda ýagşylyga buýrup, ýamanlykdan gaýtarýan Yslam dagwatçylarynyň ýok diýek derejede azlygy, bu ahlaksyzlyklaryň çaltlyk bilen ýáýrap her kişa we ojaga ýokuşmagyny tizleşdirýär.

Bu ahlaky bozukluklardan, hassalyklardan halas bolmagyň we jemgyýeti ahlagy çöküşden goramagyň, halkyň geljegi bolan pák nesli ýetiştirmegin ýeke-täk we ýalňyz çäresi, halkmyza Kur'an we sünnet saýasynda dogry Yslam, ähli-sünnet terbiýesini bermekdir.

Allah Tagala Kur'an-Kerimde özüne iman edip, öz şerigaty bilen yaşan we takwalyk eden halklary iki dünýäde-de pæk durmuşda ýaşatjakdygyny habar beryär:

وَلُوْ اَنْ اَهْلَ الْقَرَىٰ اَمْتَوْا وَأَنْفَخْتُمْ عَلَيْهِمْ بَرَكَاتٍ مِّنَ السَّمَاءِ وَالْأَرْضِ وَلَكُنْ كَذَّبُوا فَلَعْنَاهُمْ بِمَا كَانُوا يَكْسِبُونَ “Eger şol ýurtlaryn ilaty iman getirip, (Allaha garşı çymakdan) saklanan bolsadylar, onda, elbetde, Biz üstlerine asmandan, ýerden ence bereket we bolçulyk gapylaryny açardyk. Yöne olar pygamberleri ýalançy

إِنَّ الْمُسْلِمِينَ وَالْمُسْلِمَاتِ وَالْمُؤْمِنِينَ وَالْمُؤْمِنَاتِ وَالْفَاغِتِينَ وَالْفَاغِتَاتِ وَالصَّادِقِينَ وَالصَّادِقَاتِ وَالصَّابِرِينَ وَالصَّابِرَاتِ وَالْأَخْشَاعِينَ وَالْأَخْشَاعَاتِ وَالْمُتَصَدِّقِينَ وَالْمُتَصَدِّقَاتِ وَالصَّابِرِينَ وَالصَّابِرَاتِ وَالْحَافِظِينَ فَرُوْجُهُمْ وَالْحَافِظَاتِ وَالْمُذَكَّرَاتِ أَعْدَ اللَّهُ لَهُمْ مَغْفِرَةً وَأَجْرًا عَظِيمًا

“Allah musulman erkeklerle we zenanlara, mōmin erkeklerle we zenanlara, yħlas bilen Allaha ybadat edyān erkeklerle we zenanlara, Allahyň sadık gullary bolan erkeklerle we zenanlara, sabyrly erkeklerle we zenanlara, Allahdan gorkyan we çekinýän erkeklerle we zenanlara, sadaka beryän erkeklerle we zenanlara, oraza tutyan erkeklerle we zenanlara, namyslaryny gorayán (zyna etmeyän) erkeklerle we zenanlara, Allahy köp zikir edyän (yatlayan) erkeklerle we zenanlara ýalkaw we uly sylag tayıarlady.”⁶
 Edil şonuň ýaly Allah Tagala özüne iman etmeyän we öz şerigaty bilen ýaşamayan kişilere iki dünyadede azap we har durmuşyň garaşyandygyny habar beryär: .

وَمَنْ أَعْرَضَ عَنِ الْذِكْرِ فَإِنَّ لَهُ مَعِيشَةً ضَنْكاً وَنَحْسُرُهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ أَعْمَى

فَقَالَ رَبِّ لِمَ حَشَرْتَنِي أَعْمَى وَقَدْ كُنْتُ بَصِيرًا

قالَ كَذَلِكَ أَتَنْهَا آيَاتِنَا فَسَيِّئُهَا وَكَذَلِكَ الْيَوْمَ تُنْسَى

وَكُلُّكُمْ نَجْزِي مَنْ أَسْرَفَ وَلَمْ يُؤْمِنْ بِآيَاتِ رَبِّهِ وَلِعَذَابُ الْآخِرَةِ أَشَدُّ وَأَبْقَى

أَفَلَمْ يَهُدِ لَهُمْ كُمْ أَهْلَكَنَا فَلَهُم مِنَ الْفُرُونِ يَمْسُوْنَ فِي مَسَاكِنِهِمْ إِنْ فِي ذَلِكَ لَآيَاتٍ لَّا يُؤْلِي النَّهَى

“Kim Meni yátlamakdan (Kurandan, dinden) yüz öwürse, onuň üçin (bu dünýäde) kynçylykly durmuş bardyr. Kyýamat gününde hem ony kör halda direlderis» diýdi. Şonda ol: «Eý, Robbum! Aslynda, men öň görýän hem bolsam, meni näme üçin kör halda direldiň» diýer.

Allah: «Şéyuledir. Saña áyatlarymz gelipdi. Sén bolsa olary unudypdyň. Bu gün bolsa edil şonuň ýaly sen unudylarsyň» diýer. Hetden aşyp, Allahyn áyatläryna ynanmaýana, iné, şéyé jeza bereris. Ahyryét azaby bolsa, elbetde, has ýowuzdyr we has bakydýr. Ozlerinden öňki, ýürtlarynda arkayýn gezip ýoren ençeme (hakykaty inkär eden) nesilleri helák etmegimiz olary (dogry) ýola getirmedimi? Paýhasy bolana onda (sol wakalarda) ybratlar bardyr.”¹

Allaha hamd, Pygamberimiz Muhammede salat we salam bolsun.

1-Ahzab 33/32-33.

2-Sahyh Muslim.

3-Ebu Dawud.

4-Nur 24/63.

5-Agraf 7/96.

6-Ahzab 33/35.

7-Taha 20/ 124-128.